

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2017 r.

Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P., Wydział I Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Mariusz Gotowski

Protokolant: Małgorzata Idczak-Kostruba

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) sp. z o. o. sp. k. z siedzibą we W.

przy uczestnictwie J. M., A. N., małoletniego D. P. reprezentowanego przez matkę E. P., E. P., B. D., B. N., K. N., B. M., M. D.

o stwierdzenie nabycia spadku

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po L. M. (1) z domu B., córce B. i T., zmarłej w dniu 6 lipca 2013 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P., na podstawie ustawy nabyli:

- syn J. M., syn R. i L.

- wnuczka A. N., córka S. i B.

każde w 1/2 części, przy czym nabycie spadku nastąpiło z dobrodziejstwem

inwentarza

2. zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika D. P. kwotę 77 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

3. w pozostałym zakresie kosztami postępowania obciążyć wnioskodawcę i uczestników w zakresie poniesionym

SSR Mariusz Gotowski

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 24 sierpnia 2015 r., wnioskodawczyni (...) sp. z o.o. sp. k. z siedzibą we W. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej L. M. (2) na podstawie ustawy. W uzasadnieniu wniosku wnioskodawczyni wskazała, że spadkodawczyni zmarła dnia 6 lipca 2013 r. oraz, że niektóre osoby z I kręgu dziedziczenia odrzuciły spadek, wobec czego spadkobiercami są: syn zmarłej M. J., wnuczka zmarłej A. N. oraz wnuk zmarłej D. P.. W dalszej części uzasadnienia wnioskodawczyni wskazała, że dnia 26 września 2014 roku złożone zostało w imieniu małoletniego D. P. oświadczenie o odrzuceniu spadku, jednak oświadczenie to zostało złożone po terminie, który minął dnia 5 maja 2014 roku.

W odpowiedzi na wniosek pełnomocnik małoletniego D. P. zakwestionował nabycie przez mandanta spadku po L. M. (2), wniósł o stwierdzenie nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza przez J. M. i A. N. po 1/2 części każdy, wskazując, że córka zmarłej L. M. - E. P., matka małoletniego D. P. odrzuciła spadek po zmarłej, a następnie w dniu 10 grudnia 2013 roku wniosła do sądu o udzielenie zgody na dokonanie w imieniu małoletniego syna czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu polegającej na odrzuceniu spadku po L. M. (2). Sąd postanowieniem z dnia 5 maja 2014 roku, które uprawomocniło się z dniem 27 maja 2014 roku, wyraził zgodę na dokonanie czynności, a następnie E. P. złożyła dnia 26 września 2014 roku w imieniu małoletniego syna oświadczenie o odrzuceniu spadku po L. M. (2), zatem uwzględniając zawieszenie biegu terminu na czas postępowania przed sądem opiekuńczym oświadczenie to zostało złożone w terminie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

L. M. (2), córka B. i T., urodzona dnia (...) w P., zmarła w dniu 6 lipca 2013 r. w P., ostatnio przed śmiercią stale zamieszkiwała w P. przy ul. (...).

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: odpis skrócony aktu zgonu L. K. M. nr (...) z dnia 14 lutego 2014 r. (k. 7).

L. M. (2) w dacie śmierci była rozwiedziona. Jej dziećmi są: J. M., B. N., E. P., B. D. i B. M..

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: odpis skrócony aktu zgonu L. K. M. nr (...) z dnia 14 lutego 2014 r. (k. 7), odpis skrócony aktu małżeństwa B. N. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 117), odpis skrócony aktu urodzenia J. M. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 119), odpis skrócony aktu urodzenia B. M. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 120), odpis skrócony aktu małżeństwa E. P. nr (...) z dnia 2 kwietnia 2016 r. (k. 127), odpis skrócony aktu urodzenia B. D. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 122)

Spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu. Nikt nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, ani nie został wydziedziczony. Nie toczyło się wcześniej postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku. Nie zostało sporządzone notarialne poświadczenie dziedziczenia.

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: oświadczenie, zamieszczone w protokole posiedzenia z dnia 27 kwietnia 2016 r. (k. 136).

Dnia 5 listopada 2013 roku przed notariuszem E. N., prowadzącą kancelarię notarialną w P. dzieci spadkodawczyni: B. N., E. P., B. D. i B. M. złożyli oświadczenie o odrzuceniu spadku po matce L. M. (2).

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: wypis aktu notarialnego z dnia 5 listopada 2013 roku, sporządzonego przez notariusza E. N., prowadzącą kancelarię notarialną w P., za numerem rep. A (...)/(...) (k. 22),

Dziećmi B. N. są: A. N. i K. N.. K. N. odrzucił spadek po L. M. (2) dnia 5 listopada 2013 roku przed notariuszem E. N..

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: odpis skrócony aktu urodzenia A. N. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 124), odpis skrócony aktu urodzenia K. N. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 121) oraz wypis aktu notarialnego z dnia 5 listopada 2013 roku, sporządzonego przez notariusza E. N., prowadzącą kancelarię notarialną w P., za numerem rep. A (...)/2013 (k. 22),

Dzieckiem B. D. jest M. D. i odrzucił on spadek po L. M. (2) dnia 5 listopada 2013 roku przed notariuszem E. N..

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: odpis skrócony aktu urodzenia M. D. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 123) oraz wypis aktu notarialnego z dnia 5 listopada 2013 roku, sporządzonego przez notariusza E. N., prowadzącą kancelarię notarialną w P., za numerem rep. A (...)/2013 (k. 22),

Dzieckiem E. P. jest D. P..

O koliczność bezsporna, a nadto dowód: odpis skrócony aktu urodzenia D. P. nr (...) z dnia 4 kwietnia 2016 r. (k. 118).

E. P. działając w imieniu małoletniego D. P. w dniu 13 grudnia 2013 r. złożyła w Sądzie Rejonowym Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu wnioski o zezwolenie jej na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego dziecka. Postanowieniem z dnia 5 maja 2014 r. Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu zezwolił E. P. na dokonanie w imieniu małoletniego syna D. P. czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu jego majątkiem a polegającej na złożeniu w imieniu małoletniego syna oświadczenia o odrzuceniu spadku po K. M.. Postanowienie to uprawomocniło się dnia 5 maja 2014 r. E. P. w dniu 5 maja 2014 r. złożyła w Sądzie Rejonowym Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu wnioski o wydanie jej odpisu prawomocnego postanowienia Odpis taki otrzymała dnia 10 czerwca 2014 r.

Dowód: dokumenty zawarte w aktach Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miast o i W. w P. – sygn. akt IV R. Nsm 1518/13

E. P., za zgodą sądu opiekuńczego, złożyła dnia 26 września 2014 roku przed notariuszem P. T., prowadzącym kancelarię notarialną w P. oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego D. P..

Dowód: wypis aktu notarialnego z dnia 26 września 2014 roku, sporządzonego przez notariusza P. T., prowadzącego kancelarię notarialną w P., za numerem rep. A (...)/(...) (k. 19).

Sąd w całości dał wiarę dokumentom zgromadzonym w niniejszej sprawie. Dokumenty urzędowe zostały bowiem sporządzone w przepisanej formie, przez powołane do tego organy i w zakresie ich działania, a zatem zgodnie z art. 244 k.p.c. stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Żaden z uczestników postępowania nie kwestionował ich wiarygodności, a Sąd nie znalazł powodów, by czynić to z urzędu.

Złożone przez uczestniczkę postępowania E. P. zapewnienie spadkowe również nie budziło zastrzeżeń Sądu. Było ono bowiem zgodne z zebranymi w sprawie dokumentami, a nadto ani wnioskodawca, ani żaden z uczestników w żaden sposób go nie zakwestionował.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art 1025 § 1 zd. 1 k.c. Sąd na wniosek osoby mającej w tym interes stwierdza nabycie spadku przez spadkobiercę. W doktrynie bezspornie wskazuje się, iż z wnioskiem może wystąpić każdy podmiot, który ma w tym interes. Nie ulega wątpliwości, że taki interes prawny w momencie złożenia wniosku miał wierzyciel spadkodawcy.

W myśl art. 670 zd. 1 k.p.c. sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą, a zgodnie z art. 677 k.p.c. sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby były nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy.

Stosownie do brzmienia art. 926 § 1 k.c., powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Ponieważ spadkodawczyni L. M. (2), zmarła w dniu 6 lipca 2013 r. i nie pozostawiła testamentu, krąg spadkobierców został ustalony na podstawie ustawy.

Zgodnie z art. 931 § 1 i 2 k.c., w pierwszej kolejności z ustawy powołane są do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przysługiwał, przypada jego dzieciom w częściach równych.

W chwili śmierci spadkodawczyni była rozwiedziona, a dzieci spadkodawczyni: B. N., E. P., B. D. i B. M. oraz jej wnuk, syn B. K. N. złożyli oświadczenie o odrzuceniu spadku dnia 5 listopada 2013 roku przed notariuszem E. N., prowadzącą kancelarię notarialną w P..

Na podstawie art. 1020 k.c. spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak, jakby nie dożył otwarcia spadku. Stosownie do art. 1015 k.c., oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może zostać złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

Wyżej wymienieni zstępni spadkodawczyni złożyli swoje oświadczenia w przewidzianym sześciomiesięcznym terminie, gdyż nie upłynęło jeszcze 6 miesięcy od daty śmierci L. K. M.. Jako, że syn spadkodawczyni J. M. i jej wnuczka A. N., córka B. N. nie złożyli w ogóle oświadczeń o odrzuceniu spadku, to oni bez wątplenia nabyli spadek po L. M. (2), gdyż A. N. nabyła udział spadkowy, który przypadłby B. N.

Zgodnie z regulacją art. 1015 § 2 zd.2 k.c. obowiązującą w dacie otwarcia spadku, gdy spadkobiercą jest osoba nieposiadająca pełnej zdolności do czynności prawnych brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

W dacie otwarcia spadku wnuczka spadkodawczyni A. N. była jeszcze małoletnia, wobec czego nabycie spadku nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza. W sprawie znajduje zatasowanie również przepis art. 1016 kc w brzmieniu obowiązującym na dzień otwarcia spadku: „Jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza, uważa się, że także spadkobiercy, którzy nie złożyli w terminie żadnego oświadczenia, przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza”. Sąd podziela tutaj pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 26 lutego 1970r. (II CR 388/69, OSNCP 1970 nr 12, poz. 229), gdzie wskazano, że jeżeli jeden ze spadkobierców przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza bez względu na to, czy nastąpiło to wskutek odpowiedniego oświadczenia woli, czy też przez niezłożenie takiego oświadczenia przez osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnych, uważa się, że spadkobiercy inni posiadający pełną zdolność do czynności prawnych, którzy nie złożyli w ustawowym terminie żadnego oświadczenia w kwestii przyjęcia spadku, również przyjęli spadek z dobrodziejstwem inwentarza. W związku zatem z faktem, że A. N. nabyła spadek z dobrodziejstwem inwentarza z uwagi na brak oświadczenia odrzuceniu spadku w jej imieniu, to również J. M. nabył spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Istotny problem prawny w niniejszej sprawie sprowadza się do tego, czy oświadczenie przedstawiciela ustawowego małoletniego D. P. o odrzuceniu spadku w jego imieniu złożone zostało skutecznie i czy wobec tego nie nabył on spadku wraz z J. M. i A. N..

Matka małoletniego dowiedziała się o powołaniu syna do dziedziczenia w dniu 23 września 2013 r., tj. w dniu, w którym przed notariuszem złożyła we własnym imieniu oświadczenie o odrzuceniu spadku i od tego też momentu zaczął biec dla małoletniego sześciomiesięczny termin na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku. Z ustaleń wynika, że matka małoletniego D. P. wniosła w toku owego sześciomiesięcznego terminu, o którym mowa powyżej, o wydanie przez sąd opiekuńczy zezwolenia na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego syna. Ustalenia wymaga, jaki skutek dla biegu terminu do złożenia w imieniu małoletniego oświadczenia o odrzuceniu spadku ma złożenie przez jego przedstawiciela ustawowego wniosku o zezwolenie na złożenie powyższego oświadczenia do sądu opiekuńczego i czy dopuszczalna jest wykładnia art. 1015 § 1 k.c. pozwalająca na zastosowanie do tego artykułu w drodze analogii przepisów dotyczących zawieszenia lub przerwy biegu terminu przedawnienia roszczeń majątkowych.

Zważywszy, że odrzucenie spadku przez małoletniego jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu jego majątkiem, przedstawiciel ustawowy - zamierzający odrzucić spadek w imieniu dziecka - musi zgodnie z art. 101 § 3 k.r.o. wystąpić o zezwolenie na tę czynność do sądu opiekuńczego. Możliwość tę uzyskuje z chwilą, w której sam odrzucił spadek, otwierając drogę do dziedziczenia swoim zstępnym (art. 1020 k.c.), natomiast samo złożenie takiego wniosku nie jest równoznaczne z odrzuceniem spadku.

Termin określony art. 1015 § 1 k.c. jest terminem zawitym, należy jednak mieć na uwadze fakt że przedstawiciel ustawowy małoletniego, ani sam małoletni nie mają bezpośredniego wpływu na czas trwania postępowania przed sądem opiekuńczym i ewentualny wpływ terminu przed zakończeniem tego postępowania.

Każda osoba uprawniona do odrzucenia spadku powinna mieć możliwość wykorzystania całego przewidzianego w powyższym przepisie terminu i z tego punktu widzenia przedstawiciel ustawowy małoletniego nie powinien znaleźć się w gorszej sytuacji niż inny spadkobierca, który w celu złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku nie musi dokonywać dodatkowych czynności.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 listopada 2013 roku (sygn. I CSK 329/13, OSNC 2014 nr 9, poz. 93) w takiej sytuacji należy przyjąć, że jeżeli ustawa wymaga uzyskania zgody sądu, uzależniającej możliwość skutecznego odrzucenia spadku, wystąpienie do sądu o jej udzielenie przed upływem terminu do złożenia oświadczenia powoduje zawieszenie biegu terminu określonego w art. 1015 § 1 k.c. na czas trwania postępowania. Pogląd powyższy potwierdził Sąd Najwyższy również w postanowieniu z dnia 24 września 2015 r. (sygn. V CSK 686/14, MonPrBank 2016 nr 11, str. 51, Legalis 1350612)

W postanowieniu z dnia 28 maja 2015 r. (sygn. III CSK 352/14, OSNC 2016 nr 5, poz. 63) Sąd Najwyższy w swej interpretacji poszedł jeszcze dalej, wskazując, że złożenie do sądu opiekuńczego przez przedstawiciela ustawowego małoletniego spadkobiercy wniosku o wydanie zezwolenia na złożenie w jego imieniu oświadczenia o odrzuceniu spadku przerywa bieg terminu przewidzianego w art. 1015 § 1 k.c.

W niniejszej sprawie należy wziąć pod uwagę wyżej przytoczone rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego i poglądy reprezentowane w orzecznictwie i doktrynie aktualne w dacie dokonania czynności przez przedstawicielkę ustawową D. P., a także konieczność ochrony zaufania obywatela do ustalonej linii orzeczniczej, tym bardziej iż ani w chwili składania wniosku do sądu opiekuńczego, ani też chwili składania oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniego E. P., jako osoba niebędąca prawnikiem nie miała podstaw podejrzewać, iż złożone przez nią oświadczenie może okazać się bezskuteczne.

Uwzględniając w niniejszej sprawie zawieszenie biegu terminu od dnia złożenia wniosku do sądu opiekuńczego do dnia uprawomocnienia się postanowienia tego sądu, oświadczenie złożone w imieniu D. P. zostało złożone w 158 dniu przewidzianego sześciomiesięcznego terminu, a w związku z tym zostało uznane przez Sąd za skuteczne. Uwzględniając w niniejszej sprawie zawieszenie terminu od dnia złożenia wniosku do sądu opiekuńczego do dnia uprawomocnienia się postanowienia tego sądu oświadczenie złożone w imieniu D. P. zostało złożone w 158 dniu sześciomiesięcznego terminu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd postanowił jak w pkt. 1 postanowienia uznając J. M. i A. N. za jedyne spadkobierców L. K. M. i stwierdzając, że każde z nich nabyło spadek po połowie, z dobrodziejstwem inwentarza.

Zwrot kosztów zastępstwa procesowego w punkcie 2 na rzecz uczestnika D. P. nastąpił na podstawie sąd orzekł na podstawie art. 520 § 3 kpc w zw. z § 9 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej urzędowi (Dz.U. z 2013 r, poz.461). Sąd uznał bowiem, że interesy wnioskodawcy oraz uczestnika małoletniego D. P. były sprzeczne z uwagi na to, że wnioskodawca twierdził, że jednym ze spadkobierców ustawowych L. M. był d.P., a uczestnik temu przeczył. W związku z uznaniem za zasadne argumentów uczestników postępowania Sąd obciążył kosztami poniesionymi przez uczestnika wnioskodawcę. Do kosztów tych należy zaliczyć opłatę skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w kwocie 60 zł.

W pozostałym zakresie Sąd na podstawie art. 520 § 1 kpc obciążył wnioskodawcę i uczestników kosztami postępowania w zakresie przez nich poniesionym.

O kosztach postępowania, w punkcie 3, Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

SSR Mariusz Gotowski